

είναι καθαρά. Ἐσὺ μὰς τὰ ξεχώρισε. Ἐμεῖς οἱ δημοτικιστᾶδες — οἱ Ψυχαριστῆς καθὼς τοῦ λόγου σου πεισματῶνεις νὰ μὰς ὀνοματίζεις — εἴμαστε οἱ ἔθνη, ἐκεῖνοι δηλαδή πού θένε ριζικό ξαναγεννημὸ κ' ἡρωϊκὸ μεγαλῶμα τοῦ ἔθνους. Ἐσεῖς οἱ μισοὶ κ' οἱ καταρευσιστᾶνοι εἰστέ οἱ Ἑλλαδικοί, οἱ μικροζωῖτες, οἱ συντηρητικοὶ δασκαλοφοβούμενοι, οἱ ἀντιπρόσωποι κ' ἱεροφάντες κάθε μικρούλικου, κάθε στενοκέφαλης λογικῆς, κάθε χουζουριᾶς, νύστας καὶ καμαρωμένης ἀτολμίας. Σοῦ χρωστοῦμε χάρη πού μὰς τὸ ξεδιάλυσες αὐτὸ ἔτσι χτυπητὰ καὶ ξάστερα. Ἐμεῖς τώρα ξέριουμε πιά γιατί μένετε μουνδιασμένοι καὶ τρεμουλιαστοί, κ' ἐσεῖς πάλι ἀπὸ τὴν ἄλλη μερὶά ἔχετε τὴν καλὸσύνῃ ν' ἀναγνωρίζετε πὼς τὸ φῶς καὶ τὸν ἀγέρα τῆς υἱείας ἐμεῖς τότε φέρνουμε ἀπὸ τὴν ἀγριὸσύνῃ τοῦ βουνοῦ. Νὰ μὰς τὸ λῆς αὐτὸ συχνά, ὅσο μπορεῖς πιὸ συχνά, γιὰ νὰ τ' ἀκούσουνε πολλοὶ καὶ νὰ τὸ συλλογιστοῦνε καὶ νὰ κρίνουν.

Καὶ ἓνα ἄλλο ἀκόμα θὰ σοῦ πῶ, φίλε κ. Ξενόπουλε. Προφητεύεις πὼς ἡ μισὴ γλῶσσα θὰ θαματούργησει. Πιθανώτατο. Σκεδὸν ὅλα τὰ θάματα τὰ κάναν οἱ ψευτοπροφῆτες. Ὅμως ἓνα πρέπει νὰ παραδεχτεῖς — πὼς δίχως τὸν Ψυχαρισμό μῆτε ἡ μισὴ γλῶσσα δὲ θὰ μπορούσε σήμερα νὰ σταθεῖ. Εἶναι τὸ πρῶτο ξάπλωμα τῆς δημοτικῆς. Εἶχε τότες λέρες νὰ ξαπλύνει ἡ δημοτικὴ πού ἀδύνατο νὰ μὴ θόλωνε στὴν ἀρχὴ Ἀὔριο μεθαύριό τὰ νερά θὰ κατασταλάξουν καὶ θὰ κατακαθίσουν οἱ λάσπες τῆς πολέμικης καὶ θὰ λαγαριστοῦν οἱ μεταβατικὲς θολάδες. Κ' ἴσως πιὸ γλήγορα ἀπ' ὅτι τὸ νομίζουν οἱ περισσώτεροι.

Λυποῦμαι, φίλε κ. Ξενόπουλε, πού ἀναγκάστηκα νὰ σοῦ μιλήσω μὲ τόση ὀδυνητικὴ εἰλικρίνεια. Καθὼς σοῦ ξήγησα καὶ στὴν ἀρχὴ δὲν εἶναι ἀτομικὲς γνώμες γιὰ ὠρισμένα πρόσωπα ἢ βιβλία πού μὲ κάνανε νὰ βγῶ στὸ ἄλῳ. Εἶναι ἡ ἀντίληψις τῆς ἐθνικῆς ζωῆς πού μὰς παρουσιάσες καὶ πού φοβοῦμαι ὅτι σ' ἀρκετοὺς ἄλλους εἶναι γνώριμη καὶ βολικὴ, εἶναι ἡ ἀπρόσωπη αὐτὴ ἀντίληψις πού μ' ἔφερε νὰ σοῦ θυμίσω πὼς τὸ ἔθνος δὲν εἶναι τόσο ψόφιο πού τὸ φαντάζονται μερικοὶ — καὶ πὼς ἀλήθεια ἔτσι νὰ εἶτανε πάλι χρέος στέκεται κάθε ἀνθρώπου δυνατοῦ καὶ γενναϊοκαρδου νὰ πολεμάει ὡς τὸ τέλος γιὰ τὴν ἰδέα τοῦ ἀδιαφορώντας περιφρονητικὰ ἂν τὰ πράγματα τὰ σημερινὰ κ' οἱ τριγύρω μοιρολάτρες ἂν θρωποὶ τότε δικαιολογοῦν ἢ ὄχι. Καὶ θὰ σεβόμουν αὐτὸν ἀνθρώπο πού θὰ μοῦ ἔλεγε — ἐγὼ δὲν εἶμαι ἡ-

ρωας καὶ μὴ μὲ τυραννᾷς μὲ ἀψηλὲς ἰδέες. Ὅμως ἀγαναχτῶ σὰ βλέπω νὰ χτίζονται θεωρίες ἐπίτηδες γιὰ ν' ἀποσκεπάσουνε τὴν ἀδράνεια καὶ ν' ἀθωώσουνε τὴν λειποψυχία.

Βιέννα 26.5.08.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΛΑΣΤΟΣ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΠΟΥΛΙΟΥ...

Τοῦ Μ. Αὔρηου

Μέσα στὸ γραφεῖο εἴμαστε δύο: Ἐγὼ κ' ἐκεῖνος — Ἐγὼ σκλάβος... κείνος ἀφέντης...

Ἐνα πουλὶ πού ἄφισε τίς ἐρημιές του (ποῖος ξέρει γιατί) κελαῖδεῖ τώρα κάμποσο καιρὸ κάθε μέρα κάτω στὸ μικρὸ κῆπο τοῦ σπιτιοῦ.

— Ἴσως νὰ ἦρθε μὲ τὸ κελαϊδισμὰ του νὰ κάψει συντροφιά στ' ἄλλο σκλαβωμένο πουλὶ....

Ὁ σκλάβος... γράφει καὶ ἀκούει τὸ τραγούδι τοῦ μικροῦ πουλιοῦ μὰ ὁ ἀφέντης... δὲν τοῦ μένει καιρὸς νὰ τᾱκούσει... Μὰ καὶ ἂν θέλει μπορεῖ νὰ τᾱκούσει; — Μπᾶ πού μπορεῖ νὰ τᾱκούσει... ἂν μπορούσε θὰ τᾱκούε καὶ κάτι θᾱλέγε στὸ σκλάβο του... γι' αὐτό. Πόσες φορές κείνος δὲ σταματᾷ νὰ γράφει, καὶ ἀφίνει τὴν ψυχὴ του νὰ φεύγει μαζὺ μὲ τὸ τραγούδι τοῦ πουλιοῦ.

Μὰ μήπως καὶ αὐτὸς ἓνα πουλὶ... δὲν εἶναι πιασμένο στὸ κλουβί... Ὅσο ὅμως καὶ ἂν πιαστῇ τὸ πουλὶ καὶ ὅσο καὶ ἂν κλειστῇ στὸ κλουβί του... πάντα δὲν μπορεῖ νὰ ξεχάσει παρὰ μὲ πόνο θυμᾶται τίς ἐρημιές του... τίς γαλάζιες πευκοσκεπασμένες βουνοκορφές πού καὶ αὐτὲς κλέβουνε μὲς τ' ὀλόλαμπρο φῶς τοῦ ἡλίου τὸ γαλάζιο χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ. Θυμᾶται τὰ κρυστάλλινα νερά τῶν ποταμῶν, πούλουζε τὰ φτερά του, τὸν καθάριο ἀέρα, τὸν καταγάλανο οὐρανὸ. Ὡ! αὐτόνε τὸν οὐρανὸ πόσες φορές πετώντας ψηλὰ δὲν προσπαθοῦσε, ὅταν εἶτανε ἐλεύτερο... νὰ τὸν φιλήσει.

Καὶ τὸ πουλὶ κελαῖδεῖ κάτω στὸν κῆπο τᾱκούει μόνον ὁ σκλάβος... καὶ μαζὺ μὲ τὸ τραγούδι αὐτοῦ... ἐνώνεται καὶ τὸ τραγούδι πού πάντα ψέλνουνε οἱ πόθοι τῆς μεθυμένης του ψυχῆς....

*

Κάθουμαι στὸ τραπέζι μου μπροστὰ καὶ κάνω πὼς γράφω. Αὐτὸ γίνεται κάθε μέρα, εἴτε τὸ πουλὶ ἀκούγεται νὰ κελαῖδεῖ, εἴτε κάποιο σύννεφο περνᾷ

μπρὸς ἀπ' τὸ παράθυρο τῆς φυλακῆς μου... καὶ μὲ κοιτάζει σιγαλὰ σὰ φεύγει, μὰ τώρα πού ἀκούω πάλι τὸ κελαϊδισμὰ τοῦ πουλιοῦ, πού νὰ συμαζέψω τὴν ψυχὴ μου, πού τριγυρνᾷ στὶς ἐρημιές του, τὴν ἔχει μεθύσει τὸ τραγούδι του καὶ τὰ μάτια μου σιγοκλειοῦνε ἀπ' τοὺς πόθους πού τὴν πνίγουν... Ὡ! πόσες φορές ψυχὴ μου ἐπάνω στὸ μεθύτι σου δὲ θᾱλῃσα νᾱφήσω τὴ σκλαβιά σου καὶ νὰ τρέξουμε μαζὶ στοὺς κόσμους σου... στὶς ἐρημιές σου μὲς τὰ βράδια πού φωτίζει ἓνα χλωμὸ φεγγάρι... μὰ ἐγὼ εἶμαι στὸ κλουβί... κλεισμένος... τί κάθουμαι καὶ λέγω.

Καὶ τὸ πουλὶ κελαῖδεῖ ἀκόμα κάτω στὸν κῆπο τᾱκούει μόνον ὁ σκλάβος... Ὁ ἥλιος... θὰ βασιλέψει κάποια μέρα ποῖος ξέρει πότε καὶ τὸ πουλὶ... θὰ πᾶει νὰ κουρνιάσει... καὶ ὁ σκλάβος... δὲ θὰ τᾱκούει πιά ποτὲ μὰ ποτὲ.

Μ' ἀκόμα τὸ πουλὶ κελαῖδεῖ κάτω στὸν κῆπο τὸ ἀκούω μόνον Ἐγὼ.

20 τοῦ Μάρτη 1907.

Γ. ΓΡΑΝΑΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ

ΤΟΥ ΚΟΝΕΜΕΝΟΥ

Ἀγαλὰ κ' ἐκλείσει χρόνος πού πῆθανε ὁ μεγάλος μας Κονεμένος, ὡς τόσο πιστεύω πού πρέπει νὰ πῶ κάτι πράγματα ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὸ θάνατό του, πού ὡς τὰ σήμερα δὲν εἶναι γνωστὰ στὸν πολὺ κόσμον, γιὰ τὴν πάντα ἐνδιαφέρουνε ὅσα γράφονται γιὰ τὴ ζωὴ τῶ μεγάλων ἀνθρώπων.

Κι ἀκόμα περισσότερο δὲν πρέπει νὰ χαθοῦνε καὶ ν' ἀλησμονηθοῦνε ὅσα ἔτυχε νὰ μάθῃ κανένας γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ παράξενου αὐτοῦ σοφοῦ, πού ἔζησε ἀπομονωμένος καὶ ἀγνωστος στὸν κόσμον ἴσαμε τὸ θάνατό του.

Ὅταν, ἐξαστενισμένος πιά ἀπὸ τίς θερμὲς, ἐβλεπε μπρὸς τοῦ τὸ θάνατο ὁ σοφὸς μας Κονεμένος, ἔκραζε ἓνα φίλο του καὶ τοῦ 'πε νὰ τηλεγραφήσῃ τοῦ γιοῦ τοῦ πού ἔμενε στὴν Πρέβεζα νὰ ῥθῇ γιὰ τὴν εἶναι στὰ τελευταῖα του. Ὁ φίλος τοῦ ἀμέσως τηλεγράφησε στὸ γιό του. Μὰ πρὶν ὁ γιὸς τοῦ προφτάσῃ νὰ φτάσῃ στὴν Κέρκυρα, τὴν ἄλλη νύχτα ὁ Κονεμένος πῆθανε.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΞΕΓΥΜΝΩΜΑΤΑ^{*)}

§ 14

Τὰ στερνὰ μαῦρα χρόνια.

Εἶδαμε ἀπὸ τὰ παραπάνω πὼς ἓνα εἶδος ἐθνικῆς συνείδησις καὶ φιλοτιμία ἔβραζε τώρα στὴν ῥωμαϊκὴν ψυχὴ, μέρος ἐξαιτίας τοῦ γενικοῦ ξαναγεννημοῦ, μάλιστα κατόπι ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ Ἐπανάστασι, μέρος ἐπειδὴ καὶ μόνο του ὅσο πῆγαινε ξεχειλίζε τὸ μῖσος τῆς ἀνυπόφερτης ἐκείνης τυραννίας. Ὁ ἀληθινὸς ὅμως καὶ ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ μαζευτοῦνε οἱ καρποὶ τοῦ ξαναγεννημοῦ μὰς ἐκείνου δὲν εἶχε βρεθῇ ἀκόμα. Παρὰ ἔτρεχε τὸ ἔθνος πότε ἔδω πότε ἐκεῖ, ἀκοιουθώντας στὰ τυφλὰ μεγάλους, μὰ ἀσύστατους, ἀσύνεργους, καὶ κάποτε ἀσυνείδητους

^{*)} Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸν ἀριθ. 281.

ἀρχηγούς· κ' ἔτσι βρέθηκε πολλές φορές, ἴσως χωρὶς νὰ τὸ καλονοιώθῃ, χωμένο σὲ ἀγῶνες ληστικὸς καὶ πειρατικὸς, ἐκεῖ πού λαχταροῦσε ἓνα καὶ μόνο πρᾶμα, τὴ λευτεριά του. Ἡ ὥρα τῆς συνέργειας ὁμῶς δὲν ἀργοῦσε, καὶ πρέπει ἐδῶ, μιά καὶ παρὸς σάστῃ ἀφορμῇ, νὰ τὸ μολογήσουμε πὼς τίποτις δὲ συντέλεσε τόσο νὰ ἔρθῃ ἡ μεγάλη αὐτὴ ἀλλαγὴ τῆς ἐθνικῆς μας πολιτικῆς, ὅσο ἡ Φιλικὴ Ἐταιρεία, ἔργο δύο τριῶν ἀσήμετων ἀνθρώπων, πού μὴτ' ἴδιοι τοὺς δὲν ὀνειρευόντανε τί μεγάλα ἀποτελέσματα ἔκρυβε μέσα τῆς ἡ κάπως ἀγυρτικὴ ἐκείνη ἰδέα τῶν πρώτων ἐταίρων, νὰ πιάσουνε δηλαδή τὸ ἔθνος ἀπὸ τὴν πατροπαράδοτὴ του ἀδυναμία, τὴν ἐλπίδα του ἀπὸ ξένες βοήθειες, νὰ τὸ ἐρεθίσουνε μὲ ἀόρατους ἀρχηγούς, καὶ νὰ τὸ χαντακώσουνε σὲ βαθμὸ πού νὰ μὴν μπορῇ πιά νὰ βγῇ ἀπὸ τὸν ἀγῶνα, παρὰ νὰ συνεργήσῃ καὶ νὰ πολεμήσῃ θέλει δὲ θέλει.

Πρὶν ὅμως ἔρθουμε σ' αὐτά, καὶ σ' ἄλλα παρόμοια ζητήματα, ἂς ρίξουμε ματιὰ στὰ μερικὰ μαῦρα χρόνια πού μὰς μένουνε ἀκόμα.

Τὰ δέκα δώδεκα χρόνια πού περάσκανε ὕστερ' ἀπὸ τοῦ Βλαχάδα τὸ δράμα στὴν Ἀλβανικὴ περιφέρεια, δὲ μὰς δίνουνε θροφὴ γιὰ νέους στοχασμούς καὶ γιὰ νέες ἐρμηνείες τοῦ ἐθνικοῦ χαραχτήρα. Μὰ

μῆτε τῆς Τουρκίας τὰ ἱστορικὰ δὲ μὰς φέρνουνε σὲ τίποτα συμπεράσματα μεγάλης ἐθνικῆς σημασίας. Τὰ γοργοπερνοῦμε ὅλα λοιπόν, καθὼς εἴπαμε, πρὶν νὰ κατασταλάξουμε στὴν πιὸ γενικώτερη μελέτη τῶν ἐθνικῶν μας στοιχείων τίς παραμονές τοῦ μεγάλου ἀγῶνα. Καὶ πρῶτο γιὰ τὴν Τουρκίαν. Αὐτὴ τὰ εἶχε ἀκόμα μὲ τοὺς Ρούσους, καὶ μόλις στὰ 1812 ἀναγκάστηκε νὰ ὑπογράψῃ τὴν Συνθήκην τοῦ Βουκουρεστίου. Ἐνῶς ὅρος τῆς Συνθήκης ἐκείνης εἶτανε καὶ τὰ κοινοτικά τὰ προνόμια τῶ νησιῶν τοῦ Αἰγαίου. Κέρδος βέβαια πάντα γιὰ τὰ νησιά. Ὅταν ὅμως συλλογιστοῦμε πὼς ὅλη ἡ ναυτιλία τῆς Μαύρης καὶ Ἀσπρῆς θάλασσας βρισκότανε τότες στῶ νησιωτῶν μὰς τὰ χέρια, τὸ κέρδος βγαίνει μεγαλῆτερο γιὰ τὰ ἔμπορια τῆς Ρουσίας παρὰ γιὰ τὴν πρόδωξη τῶ νησιῶν μὰς. Κι αὐτὰ ὅμως θὰ τὰ ξαναγγίξουμε στὸ Τέταρτο Μῆρος. Ὡστε ἂς ἔρθουμε σὲ ἄλλο, τὸ σοβαρώτερο γιὰ τὰ μὰς ἐντικείμενο, στὶς στερνὲς δηλαδή πράξεις τῆς Ἀλμπασάνδικης Τραγωδίας.

Ἀφοῦ τοὺς δάμασε καὶ τοὺς ἔκαμε τοῦ χειριοῦ του ὅλους ἀπὸ Μοριά ὡς Ἀρβανιτιά, ἀρχίζε κ' ἐβλεπε πιά ὁ Ἀλῆς τὸν νεῖρό του νὰ βγαίνει, νὰ στεριώνεται τὸ Κράτος πού πολεμοῦσε τόσους χρόνους ὅπως ὅπως νὰ σκαρῶσῃ. Τᾱβλεπε καὶ τὰ ὑποψία-

Τί φτωχική κηδεία πού τού κάμανε !

Τό πρωί πρωί τρεῖς ἀμαξες γιομάτες ἀπό λίγους γειτόνους ἐσυνοδεύανε τή δεύτερη νεκροφόρα πού ἔπαιρνε τό μεγάλο νεκρό στήν ὕστερη κατοικία του.

Ὁ παπᾶς τῆς Παναγίας τῶν Ἑίνων, πού εἶναι ἡ ἐκκλησιά τῶν Ἑπειρωτῶν, γιατί κι ὁ Κονεμένος ἀπό τήν Ἑπειρο ἐκαταγόντανε, τοῦ διάβασε τίς ὕστερες εὐχές.

Κανέναν δέν ἀντιπροσώπευε τὰ γράμματα στήν κηδεία τοῦ τόσο μεγάλου τους ἐργάτη !

Ὅταν ἐπέθανε οὔτε εἶδηση δέν ἐπῆρνε οἱ Κορφιᾶτες λόγιοι. Ὅλοι τὸ μάθανε ἀφοῦ πιά εἶχε γίνει κ' ἡ κηδεία του, γιατί οὔτε νεκρόσημα τοιχοκολλήματα δέν τοῦ κάμανε.

Κι οἱ ἐφημερίδες οἱ ντόπιες (οἱ Κερκυραϊκές) ἐγράψαν γι' αὐτόνε σέ πολλές μέρες, κι ἀκόμα ἀργότερα οἱ Ἀθηναϊκές γιατί τότες τὸ μάθανε....

* *

Καί τοῦτο τὸ χαρακτηριστικό.

Ὁ ὑπερέτης τῆς ἐκκλησίας, ὁ νόντσολος, καθὼς τότες λένε στήν Κέρκυρα, ἀκούστηκε νά λήη τό βράδι κεινῆς τῆς ἡμέρας :

— Τό πρωί εἶχαμε τήν κηδεία κεινοῦ τοῦ Κονεμένου καί χασομέρησα ὅλο τὸ πρωί χωρὶς νά πάρω πεντάρα ! Εἶναι κάτι λείψανα κάπου κάπου πού ναι νά βλαστημάη κανέναν....

* *

Ὁ Κονεμένος εἶχε πολλοὺς συγγενεῖς στήν Κέρκυρα, πού στέκονται καλὰ ἀπὸ οἰκονομικά. Δέν τὰ εἶχε ὅμως καλὰ μαζί τους. Πάντα ἤθελε νάν τοὺς διορθῶν τὰ λάθη τους. Κ' ἔτσι κατάντησε νάν τὸν ἀφήκουνε νά πεθάνη σ' αὐτὸ τὸν τρόπο.

Ὅταν ἐτύπωσε τὴ «Διαθήκη» του, τὸ βιβλίο κείνο ὅπου τοὺς ἐφαλλε ὄχι καὶ λίγα, πάντα μὲ κείνο τὸ ἰδιαιτέρὸ του χιούμορ, τοὺς ἔστειλε σ' ὅλους τοὺς συγγενεῖς του, ἀπὸ ἓνα ἀντίτυπο.

Μόλις τὸ λάβανε καὶ τὸ διαβάσανε ἐβγήκανε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τους. Ἐθυμῶτανε μὲ τὸ συγγενῆ τους πού τοὺς ἔκανε ρεζήλι ! Τότο μάλιστα τοὺς ἐτάραξε αὐτό, ὥστε πού μαζώχτηκανε ὅλοι οἱ συγγενεῖς τοῦ κ' ἐκάμανε συμβούλιο γιὰ νάν τότες κλείσουνε σὲ φρενοκομεῖο !

Δέν τὸ κάμανε ὅμως γιατί ὁ γέρο Κονεμένος εἶχε πολλοὺς πού τὸν ἐχτιμούσανε.

* *

Ζότανε αὐτὰ ἡ Πόρτα, μὰ αὐτὴ εἶχε τότες ἄλλες δουλειές, καὶ μὲ τοὺς Ρούσους, καθὼς εἶδαμε, καὶ μὲ τὰ σωτηρικά της, τοὺς ἀγῶνες δηλαδὴ Οὐλεμάδων καὶ Γενίτσαρων ἀπὸ τῆς μιά, καὶ τῶν πιδό μετρίων ὁπαδῶν τοῦ Μπαρκίχτάρη ἀπὸ τῆς ἄλλης. Ὡστε δέν τολμοῦσε τώρα ἡ Πόρτα νά ἐνεργήσῃ ἐναντίον τοῦ Ἑπειρωτῆ σατράπη. Ἐλεγε κ' ἡ καλή μας ἡ τύχη ἔφερνε αὐτὴ τὴν ἀργητα στήν καταστροφὴ του, γιὰ νάρθῃ σὲ ὦρα βολικώτερη καὶ συμφερότερη γιὰ τὸ ἐθνικὸ μας τὸ κίνημα.

Ὁλος λοιπὸν ὁ τόπος ἔμεινε στοῦ Ἀλῆ τὰ χέρια, ἐξὸ βέβαιον τὰ Ἑρτάνησα, καὶ μόνο ἀπ' ἐκεῖ, ὅσο βαστοῦσε ἡ γαλλικὴ κατοχή, τὸν ἐνοχλοῦσανε κάπως ὅσοι Ἀρματωλοὶ καὶ Κλέφτες εἶχανε περάσει ἀπὸ στεριάς καὶ καταγραφῇ σὲ γαλλικὸ τὸ στρατό. Ὁ Κολοκοτρώνης μάλιστα δηγέται πῶς μελετοῦσανε τότες εἶδος συνασπισμό, δηλαδὴ αὐτός, ὁ Ἀλῆ Φαρμάκης, κι ὁ Γάλλος ὁ στρατηγός, μὲ σκοπὸ νά περάσουνε σὲ Μοριά μὲ τοὺς δικούς μας, μὲ μερικὸς Ἀρβανίτες καὶ μὲ πεντακότους Γάλλους, νά διώξουνε τὸ Βελῆ, καὶ νά συστήσουνε Κυβέρνηση ἀπὸ δώδεκα Ἑλληνες καὶ δώδεκα Τούρκους μὲ σημαία ἀπὸ τῆς μιάς μισοφέγγαρο κι ἀπὸ τῆς ἄλλης σταυρό. Ἀπ' αὐτὸ μονάχα φαίνεται πῶς μήτε

Πρὶν πεθάνῃ τοῦ φέρανε παπᾶ γιὰ νάν τότες μετὰ τὴν. Αὐτὸς ὅμως δέν ἤθελε καὶ τὸν ἐδίωξε. Ἐτσι διαδόθηκε στὴ γειτονιά του τοῦλάχιστο.

Καὶ οἱ γειτόνισες ἐκεῖνο τὸ βράδι πού πέθαινε ἐσκολιάζανε τὸ πρᾶμα ἀπὸ τὰ παραθύρια τους.

— Δέν εἶναι ἄνθρωπος καλός. Εἶναι καταραμένος... ἐλέανε.

Καὶ πάντα ὅμως στὴ γειτονιά του τὸν εἶχανε γιὰ μισότρελλο καὶ μισάνθρωπο.

* *

Λίγους ἀνθρώπους ἐσυγκναστροφότανε ὁ συχωρεμένος. Μάλιστα στὰ τελευταῖα του ἐζῶσε ἀκόμα πιδό ἀπομονωμένος.

Τὸν περισσότερο καιρὸ τότες περνοῦσε σὲ σπῆτι του.

Στὴν πλατεία πολὺ σπάνια ἐφαίνοντανε. Ἡ «Σπιανάδα» ἔκανε μῆνες νάν τότες ἰδῇ.

Ἐνῶ ὅλοι οἱ Κορφιᾶτες λόγιοι δὲ λείπουν ἀπὸ τὴ Σπιανάδα.

Μὰ οὔτε κι ὁ Σολωμὸς δέν ἔλειπε !

* *

Πάντα εἶτανε φτωχοντυμένος τώρα στὰ γεράματα του.

Μὰ πάντα φοροῦσε ρεμπούμπλικα καὶ κατεβα-σὲ κολάρο.

Ἔτσι φτωχικὰ ντυμένος καθὼς εἶτανε τὸν ἔβλεπε κανέναν πολλές φορές νά κατεβῆναι τὸ πρωὶ στὴν ἀγορά, νά γιομῆζῃ ἓνα μεγάλο μαντύλι ἀπὸ ψώνια, καὶ πάλε νά γυρίσῃ σὲ σπῆτι του.

Πολλές φορές μάλιστα ἐπαιρνε μαζί του ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὴ μικρὴ κοπελούλα του.

* *

Τί εἶτανε ὁ Κονεμένος γιὰ τὴ φιλολογία μας εἶναι περιττὸ νάν τὸ γράψω γῶ.

Ἀκούστε ὅμως κάτι συνήθειές του σχετικές.

Ὅταν τοῦ ζητοῦσανε τίποτις δικό του γιὰ δημοσίεψιν πάντα μ' εὐχαρίστηση ἔδινε.

Μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἐξοχὰ ἄρθρα του, ἀπάνου γιὰ διάφορα κοινωνικὰ ζητήματα, ἐδημοσιεύτηκε στὴν ἐφημερίδα «Φωνή» τῆς Κέρκυρας. Μὰ καὶ σὲ «Νουμά» πολλές φορές ἐγράψεν. Καὶ στὴν «Ἐφημερίδα τῶν Εἰδήσεων» τῆς Κέρκυρας ἀκόμα, καὶ σὲ «Κερκυραϊκὸ Ἡμερολόγιον» τοῦ 1905 καὶ 1906 κι ἄλλου ἀκόμα.

Πολλὰ ἔργα τοῦ Κονεμένου ἀδημοσίευστα ξέρου-

με πῶς βρίσκονται στὰ χέρια τοῦ γιοῦ του πού μένει στὴν Πρέβεζα. Εὐκόμας τε γλήγορα νά δημοσιευτοῦνε.

* *

Παρακολουθοῦσε πάντα ὅ,τι γράφεται στὴν Ἑλλάδα.

Μιὰ φορὰ τὸν εἶδα ν' ἀγοράζῃ καὶ τὸ «Α.Ο. Α.Ο.», τὸ περιοδικὸ πού βγάζει ἡ «Ἀκρόπολις».

Οἱ λόγιοι τῆς Ἀθήνας πάντα τοῦ στέλνανε τὰ βιβλία τους τὰ καινούρια. Αὐτὸς τὰ φυλλομετροῦσε, μὰ ἀμφιβολία εἶναι ἂν τὰ διάβαζε.

Ὁ κ. Παλαμᾶς ὅταν ἔβγαλε τὴν «Ἀσάλευτη ζωὴ» τοῦ ἔστειλε ἓνα ἀντίτυπο μὲ λόγια ἐχτίμησης καὶ θαυμασμοῦ. Ὁ Κονεμένος ὅμως ἐβαρέθηκε νά κόψῃ ἀκόμα καὶ τὰ φύλλα !...

Τί παράξενος ἄνθρωπος πού εἶτανε ὁ μεγάλος μας Κονεμένος !

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

ΣΙΜΑ ΣΤΟ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙ

Μὲ τὴ ψυχὴν ἀτάραχη πὸ κάθε πόνο

τ' ἀχνόδροσο ἀνασάινω σ' ἀμμουδιαστὸ ἀκρογιαλί

καὶ τῆς ἀφράτης του λαλιᾶς γροικῶ τὸν τόνο

πού μ' ἐπνωτίζει ὄνειρεντὰ κι ἀγάλη ἀγάλη.

* Ἡ κυματῆνια στρώση πού γλνκοφαντίζει

— καθρέφτης μαγικὸς στοῦ φεγγαριοῦ τὰ κάλλη —

σὸν κάποιες μυστικὲς χαρὲς μοῦ συχνοτάζει

καὶ μοῦ πλατὰ τὸ νοῦ μὲ τὴ νεράιδα πάλι.

Μὰ πέρα τὰ γκρεμόβραχα μαυρολογοῦνε

ἀχάιδεντα — ἰσκιωμένα — ἀπ' τοῦ λαμποῦ μιὰ ἀχτίδα,

γιὰ κάτι σκοτεινὸ — γιὰ χάρο — μοῦ μιλοῦνε

πού πνίγει τῆς χαρᾶς τὴ μαγεμένη ἐλπίδα.

ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΖΕΡΒΟΣ

Η ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

εἶναι ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ γιὰ τὸ λαὸ καὶ δέχεται καταθέσεις ἀπὸ μιὰ δραχμὴ κι ἀπάνου.

Σοῦ πλερώνει τόκο 4 1/2 % καὶ σοῦ δίνει πίσω τὰ χρήματά σου ὅποτε θελήσεις εἴτε ὅλα εἴτε μέρος ἀπ' αὐτά.

τοῦ Κολοκοτρώνη τὰ ψυχόρημα δέν εἶχανε ἀκόμα πάρει τὴν καινούρια μορφή, τὴν ἐνωτικὴν παρὰ φύλαγε ὁ ἄνθρωπος μ' ὅλο του τὸ μεγάλο νοῦ, τὰ παλιὰ ἐλαττώματα τῆς φυλῆς του. Ὅπως κι ἂν ἔχη, τὸ μελέτημά του δὲ βγῆκε πέρα, ἐπειδὴ οἱ Ἀγγλοὶ ἀπὸ τὰ 1809 ἀρχίσανε νά πιάνουνε τὰ Ἑρτάνησα, καὶ νά παίρνουνε σὲ στρατό τους δικούς μας. Ὡστε δέν μπορούσανε πιά οἱ δικοὶ μας νά περάζουνε ἀπὸ τὰ Ἑρτάνησα τὸν Ἀλῆ, τὸ φίλο τῶν Ἀγγλων.

Στὴ Στεριά Ἑλλάδα ὡς τόσο βρίσκουμε ἄξαρνα τοὺς Κατσαντώνους καὶ ξαναρχινοῦνε καινούριες ἀγῶνες μὲ τὸν Ἀλῆ. Τὰ ἴδια σὲν πρώτα μαρτύρια ὅταν πιάστηκε κι ὁ Κατσαντώνης κατόπι ἀπὸ πολλὰ καὶ λαμπρὰ κατορθώματα, καὶ θανατώθηκε στὰ Γιάννινα (1811)· καθὼς κι ὁ ἀδερφός του ὁ Λεπενιώτης ἀργότερα (1815), ἀπὸ δολοφόνου ὅμως αὐτός. Ἀνεμοσκορπιστήκανε οἱ τρακόσιοι περίπου ὁπαδοίτους, ἄλλοι δηλαδὴ χαλάστηκαν, ἄλλοι ἐφυγαν, ἄλλοι προσκύνησαν, τέλος μερικοὶ μπηήκανε καὶ σωματοφύλακες τοῦ Ἀλῆ. Μαζὶ μ' αὐτούς εἶτανε κ' ἓνας πρὸ κατόπι ἀνέβηκε στὰ μεσοῦρνα τῆς δόξας, — ὁ Γιῶργος ὁ Καρχισκάκης !

Ὡστε ἂς ρωτήσουμε γιὰ στερεὴν φορὰ. Ἄν οἱ δύο οἱ μεγαλήτεροι πρωταγωνιστάδες τοῦ ἱεροῦ Ἀ-

γῶνα, πέντ' ἔξη μόλις χρόνια πρὶν τὸν ἐγκαινιάσῃ ὁ Γερμανός, καταντούσανε ὁ ἓνας νά μελετᾷ Τούρκικες συμμαχίες, κι ὁ ἄλλος νά γίνεται σωματοφύλακας τοῦ Ἀλῆ, τί ἔπρεπε νά προσμένουμε ἀπὸ τοὺς μικρότερους, ἀπὸ τὸ Ἔθνος ;

§ 15

Τὸ δῶμα τῆς Πάργας.

Τὸ περιζήκουστο αὐτὸ δῶμα (1819) εἶναι ἀπὸ τὰ στερεὰ στερεὰ σημάδια τῆς ἐθνολογικῆς ἀλήθειας πού πασκίσαμε κι ἄλλου νάποδεῖξουμε, καὶ πού ὁ Μπαῦρων μὲ δυὸ ἀξέχαστους στίχους παράστησε στὰ «Νησιὰ τῆς Ἑλλάδας», ἴσα ἴσα γιὰ τὴν Πάργα μιλοῦντας. Πῶς ἐκεῖ δηλαδὴ, καθὼς καὶ σὲ «Σουλιάτικο βράχο» καὶ σ' ἄλλους καλότυχους τόπους πού δοξαστήκανε λίγο κατόπι, αὐτάρχουνε ἀκόμα λείψανα τῆς γενεᾶς πού θρεφότανε μιὰ φορὰ ἀπὸ Δωρίδες μαννάδες.

Τόσο περίλαμπρη εἶναι ἡ δόξα πού παρέχουσε τὴν Πάργα καὶ μαζί της τὸ Ἔθνος ὅλο, ὅταν, παρὰ νά παραδοθῇ στὸν ἀγοραστή της τὸν Ἀλῆ ἀποφάσισε νά θυσιάσῃ παιδιὰ καὶ γυναῖκες, καὶ ν' ἀντισταθῇ